

tovo, da je ena izmed teh dveh trditev napačna. Ako se prepričam, da moj nasprotnik pravo trdi, potem moram priznati, da sem se jaz motil. Ako je pa moja trditev prava, potem je ugovarjanje mojega nasprotnika napačno. Zaradi pičlega prostora ne moremo vsega natančno razložiti. Samo en vzgled!

Dandanes se večkrat ugovarja resnični trditvi, da je krščanska vera, kakor jo uči sv. katoliška cerkev, edino prava vera. Temu nasproti se trdi, da so vse vere enako dobre in enako resnične, ali da so vsaj enako resnične vse vere, ki se imenujejo krščanske, češ, da so vse le različne oblike ene in iste Kristove vere. Kdor tako govori ali misli, ta se ne ravna po tretjem zakonu mišljenja. Nekrščanske vere imajo mnogo nauk, ki so s krščanskimi nauki v

protislovnem ali protivnem nasprotju. Pa tudi različna nekatoliška veroizpovedovanja, dasi se imenujejo krščanska, v raznem oziru nasprotujejo naukom, katere uči sv. katoliška cerkev. Vsa ta nasprotja ne morejo biti h krati resnična. Kdor bi torej trdil, da so vse vere enako resnične, on bi tudi trdil, da so vse enako neresnične, in bi moral vse zavreči. Ako pa spoznamo katoliško vero za resnično, od Boga razodeto, potem moramo po tretjem zakonu mišljenja kot neresnične zavreči vse druge vere. S tem ni rečeno, da so vsi nauki drugih ver same neresnice; a kar je v njih resničnega, to se zlaga z nauki katoliške vere; kar pa tem naukom nasprotuje, to mora biti zmota. Prava in od Boga razodeta vera pa ne sme in ne more učiti niti ene zmote. (Konec.)

SLOVSTVO.

SLOVENSKO SLOVSTVO.

(Piše dr. F. L.)

Knjige „družbe sv. Mohora“ za leto 1890.

Da cenimo po pravici kako knjigo, ne smemo se ozirati samo na vsebino, ampak tudi na čitatelje, katerim je namenjena. Zaradi poslednjega razloga so knjige družbe sv. Mohora najvažnejše med vsemi slovenskimi knjigami. Toliko čitateljem ne pride nobena knjiga v roke, kakor spisi izdani od naše družbe. O teh knjigah se sme po pravici reči, da so narodova last, narodovo blago. Zaradi tega se ne čudimo nič, da je med našim narodom zanimanje za to družbo tako živo, in tudi kritikom ne moremo zameriti, da večinoma ostreje sodijo te knjige nego druge. Saj ne ravna tako zaradi mržnje do družbe, ampak zaradi svojega posebnega spoštovanja do nje in do čitajočega naroda. Pač pa naj nikdar ne zabi taka kritika, da ne sme razdirati storjenega dela, ne podirati spoštovanja, katero ima narod do družbe, ne vzbujati strastij, katere bi utegnile biti družbi nevarne. Pač pričakuje tudi omikani del naroda, da se odbor

družbin skrbno varuje vsega, kar bi spravilo družbo iz ravnotežja.

Na tem stališču smo bili in bodemo vedno, ocenjujoč družbine knjige. Rečemo lahko z mirnim srcem, da se zavedamo velikega pomena kritike; vestna stvar nam je, da ravnamo pravično in z najboljšim namenom. — Začenjamo letošnjo oceno s »Koledarjem«, ker imamo h krati priliko omenjati tudi stanje naše družbe.

»Koledar družbe sv. Mohorja« za navadno leto 1891 — 4°. To je obsežna knjiga! Poleg navadne koledarske vsebine ima zabavno in poučno berilo od 17. do 128 strani. Tu se vrsté povesti, pesmi in popisi. — Blagor usmiljenim! (Povest. — Spisal J. M. Dravinjski.) »Dobra povest«, porečeš, ko jo prečitaš. Krojaču Godini se godi dobro, zlasti ima veliko veselja nad svojo hčerko. A prevzame ga napuh, zaradi napuha trdosrčnost. Tu mu vzame Bog hčerko: opekla se je in umrla. Še žena mora zato veliko trpeti, dokler ju zopet ne spravi brat Mariofil in ne pripravi tudi omehčanega krojača na boljšo pot ter do prave sreče. — Pripovedovalcu se pozna, da ni novinec na tem polju, in pač ga tudi mi poznamo. Dejanja

razvoj, razgovori — vse to se vrši lahko in naravno. Samo z ono »nedolžno prevaro« na str. 22. nismo zadovoljni. Prevara sloni na laži, in laž ni nikdar nedolžna. Še tako mislijo ljudje le preradi, da je taka laž res nedolžna; ako pa dobé kaj takega v knjigi družbe sv. Mohora, tedaj jim je to kakor resnično. Zato bi se bilo moralo na vsak način ono mesto popraviti ali vsaj »nedolžno« izpustiti. — A. Hribarjeva pesem (po legendi) Kristus in sv. Peter je jako prijetna in primerna, nekoliko manj pa opiljena. — Kakor so popisovali prejšnji Koledarji Ljubljano in Trst, tako nam razkazuje letošnji Maribor. (Sp. dr. Jož. Pajek.) Spis ima tri slike, prva je za celoten »pogled« nekoliko premajhna; sicer je pa spis kot celota res dragocen. — Dr. Mihael Napotnik, knez in škof lavantinski. Tu popisuje prejšnji gospod pisatelj dosedanje življenje in delovanje rodoljubnega lavantinskega vladike. Spis ima lično sliko, in dodan mu je slavospev o knezoškofovi intronizaciji. — Svoji k svojim. Ta dramatičen prizor je znan že od lani (prim. »Dom in Svet« II. l., str. 178), ter je prirejen »za one narodne veselice na kmetih, kjer nimajo izurjenih predstavljavcev.« Ker naš narod le prerad ceni, kar je tuje in novo, zato mu bode ta igra koristna. Daljši spis je: Davorin Trstenjak. (Črtice iz njegovega življenja. Sp. dr. J. Sket.) Trstenjakovo ime je izmed najbolj znanih v naši zgodovini. Prav je, da je spretni gospod pisatelj v Koledarju popisal tega velikega moža. Trstenjak je bil izmed onih mož, ki imajo uma in srca obilo, a obojega v pravi meri; njegov duh je bil vseobsežen, za vse dovzeten. Življenjepiš je jako dober; a kakor so marsikateremu spisu očitali, da je »previsok« za priprosti narod, tako bi mogli reči tudi o tem po pravici. — Naslednji spis: Davorin Trstenjak kot človek dopolnjuje prejšnjega, a nikakor nam ne ugaja tako, kot oni. Že nadpis diši po nemških naslovih; tu pa tam je tudi v spisu nekoliko tujega. Vendar je opis jako zanimiv, kakor je tudi pisan iz polnega srca. — Pesmica »Solze na grobu Davorina Trstenjaka« je brez posebne umetnosti, a lahka, res za ljudstvo. — J. A. Klemenčičeva povest Ravna pot najboljša pot ni v tehniki tako dovršena, kakor ona prva, vendar je ljudstvu primerna in bode ugajala. Pisatelju svetujemo, naj »ganljivih mest« nikar ne pretiruje. Značaje naj riše krepke, ne preveč sladkih, kakoršnih ni v istini. — Mala pesmica in pa spis o pok. dekanu Tomanu (s sliko) se prilegata, da je več izpreminjanja. Zanimati pa mora vsakega živahen popis človeškega klanja v Bataku (priobčil prof. A. Bezenšek.) Tako se piše mično, a treba je znati! Zna pa tudi gosp. kanonik dr. Ivan Križanič, ki nam i letos podaje Razgled po katoliških misijonih. Ta razgled se ne odlikuje po krasnem jeziku, tudi ne Bog vedi po kaki izvornosti (saj se lahko enaka poročila čitajo drugodi), a dobro, mikavno, res za preprosti narod je sestavljen, radi in z veseljem ga bodo čitali. Ves spis je poln dogodkov, tudi ima tri slike; izvestno bode mnogo koristil. — Ne moremo vseh spisov ocenjati natančno in omenjamo le, da je spis

Janeza Bilca: Slovenski drvarji na tujem znamenit za našo kulturno zgodovino, kakor naslednjo »sl. posojilnicah« za naše narodno gospodarstvo. — Tudi Razgled po svetu neče zaostati za drugimi spisi, gospod Haderlap ga je sestavil stoječ na trdno-katoliškem stališču. Nepoznani urednik koledarjev je med spis dal opombo, da imamo, žal, preveč časnikov. Ne samo, da se to ne prilega spisu, ampak tudi resnično ni. Dobrih časnikov ni preveč; ako se množé dobri, tedaj je to dobro znamenje, le slabih se moramo bati. — Kar zvemo naposled »iz kuhinje«, kar čitamo »za smeh in kratek čas« in »Poselski red«, koristilo bode mnogim v pouk in zabavo. Na to pa — 117 strani imenika! Res, dokaj prostora! To je bilo povod nekaterim rodoljubom, da so svetovali, naj bi se opustil imenik in »počrnil z ukovitimi spisi«. Kakor se vidi iz »Oglasnika«, ne strinja se odbor družbin s tem nasvetom. Reči se mora, da so taki svetovalci vendar le preveč kratkovidni in merijo celi svet in vse družbenike le po sebi. Kar se nas tiče, prepričani smo trdno, da bi bilo za družbo v veliko škodo, ako opusti imenik. Udje bodo odpadali, kakor listje jeseni. In zakaj bi ne smel imeti ud pravice ter veselja, da je njegovo ime natisneno v Koledarju? Oni ugovori, katere čitamo v istem oglasniku, glasé se lepo in doné govorniško, a na istinite razmere ozirajo se prav malo. Gledé na »ničermurnost« udov pa mislim, da bodo lahko sli vsi naravnost v nebesa, ako se ne bodo pregrešali huje, nego da je njih ime natisneno v Koledarju. Potem gorjé nam duhovnikom, katerih imena so tako točno z vsemi naslovi natisnena v »šematizmu«! Sapere ad sobrietatem!

Iz oglasnika tudi posnemamo, da šteje sedaj družba 48.084 družabnikov, za 2042 več nego lani. Lep napredek! Odbor bode začel pomladi 1891. l. stavbo nove družbine hiše, kjer bode več prostora, nego na sedanjem mestu, kjer je za tiskarno jako tesno. — Družbina darila za pisatelje so navadna; dohodkov je bilo 49.946 glđ. in 48 kr., stroškov 49.777 glđ. 14 kr. Te številke govore najjasneje o stalnem napredovanju naše družbe.

»Narodne legende za slovensko mladino.« Nabral, izdal in založil Anton Kosi, učitelj v Središču. II. zvezek. V Ptujih. Natisnil W. Blanke. 1890. 8°. Str. 42. Cena 20 kr. (Dobivajo se pri izdajatelju na Štajarskem.) V tem zvezku ne nahajamo one hibe, katero smo opomnili v oceni I. zv. (»Dom in Svet« 1890, str. 126). Tu podaje izdajatelj 19 večinoma zanimivih, pa tudi dostojnih, res lepih legend, katerih največ se glasi prav v narodnem duhu. Nabrane so po raznih časopisih, posebno v »Vrtcu«. Želeli bi namesto: »Le jedna rastlina rastla je . . .«: » . . . je rastla«, nam. »bila so«: »so bila« (str. 34. in dr.) Ne vem, ali se dá opravičiti »izpoznati« nam. »spoznati«. Izvzemi nekatere malenkosti je jezik lep in čist, pisava umevna. Priporočamo to knjižico jako šolskim knjižnicam in starišem. Gospod izdajatelj naznanja, da ima gradiva že za III. zvezek.

SLOVSTVO.

SLOVENSKO SLOVSTVO.

(Piše dr. F. L.)

Knjige „družbe sv. Mohora“ za leto 1890.

(Konec.)

»Življenje preblažene Device in Matere Marije in njenega prečistega ženina svetega Jožefa«. Popisal Janez Volčič, † duhoven ljubljenske škofije. 4°. Str. 144. — Bogoljubno srce pokojnega pisatelja je bilo jako udano tudi blaženi Devici in zato se raduje onih služabnikov božjih, ki so bili tudi vneti častilci Matere Božje. »Častilce Matere Božje in sv. Jožefa« nam stavi pred oči ta zvezek in sicer 30. Vseh skupaj pa bode 63, »ker nekateri cerkveni učeniki menijo, da je preblažena Devica Marija 63 let na zemlji živela«. Ta snopič ima iste prednosti, kakor dosedanji, pa tudi iste nedostatnosti. Kako čita naše ljudstvo rado o Materi Božji in njenih častilcih, to je dovolj znano. Zato bode ta snopič posebno ugajal, ker nam kaže one lepe in mišlosti polne duše, katere je tako blagodejno prevevala ljubezen do Božje Matere. Za one, ki morejo to umeti, smem reči, da je v vseh teh opisih nekaka čudovita poezija, tako nežna in mila, da omehča in pridobi i tvoje srce. Prav pokojni Volčič je imel tak okus, ki je znal najti najlepše stvari v življenju svetnikov in iz njih plesti venec Mariji v slavo. A poleg tega ima tudi nekatere napake, bodisi v vsebini, bodisi v pisavi. Ako se tudi ne izpodtikamo nad tem, da se pisatelj ne naslanja vselej na najboljše vire, da rabi knjige manj zanesljive in točne (večinoma nemške), našli smo nekatere iz površnosti izviraajoče napake. N. pr. na str. 13. (1. kol.) ni povsem resnično, kar se pripoveduje o sv. Frančišku Sal.; (prim.: Esprit de S. François de S. P. VII. ch. 9.). Enako tudi ne, kar se pripoveduje na str. 14. o njegovi izkušnji. Tako je ravnal sv. Tomaž Akvinski, a sv. Frančišek nekoliko drugače. (Prim.: Op. di S. Francesco di Sales; Ven. 1748; I. p. 6.). V knjigah bodimo natančni; že tako podtikajo radi življenjepisom svetnikov, da niso resnični. Gledé na jezik, na pisavo lastnih imen itd. bi se tudi dalo kaj opomniti, a preostri ne smemo biti proti pisatelju, ki je pisal iz ljubezni do Boga, kakor tudi do svete Device, ter hotel tudi čitatelje vneti za enako krepot.

»Ant. Mart. Slomška Pastirski listi«.

Zbral in uredil Mihael Lendovšek, župnik v Makolah. 8°. Str. 254. — O tej knjigi sem dosedaj čul le en glas, namreč ta, da je družba vrlo delo začela, ko je podala letos Mohorjanom slavnega, nepozabnega slovenskega škofa pa-

stirske liste. Slomšek bode zopet govoril tisočim in tisočim, množice pa ga bodo verno poslušale, kakor so ga v nekdanjih dneh. Kdor čita kak govor Slomškov, čuti takoj nenavadno moč njegove besede. Ni lahko popisati, kaj je tako mično, lepo in umevno v govorih, vendar reči smemo, da je tako močan njegov evangeljski duh in lepa, mična je njegova lepa slovenska beseda. Da, to je domača beseda, porečeš, prečitavši le nekaj stavkov. Dositudi ni mogel ob svojem času pisati tako čiste slovensčine, kakoršno pišejo dobri pisatelji dandanes, a mišljenje njegovo je slovensko, duh njegovih govorov je duh našega naroda, in to je bistveno. Zato bodo njegovi govori in listi živeli in se glasili, dokler bode ostal naš verni slovenski narod. Kajpada govori Slomšek kot mož, kot škof, govori tako, da se izraža v govorih vsa njegova osebnost. Le style c'est l'homme — velja tudi o njem.

Knjiga ima dva dela. Prvi del: Postni listi. Drugi del: Različni listi, in sicer: A. cerkveni, B. nabožni, C. narodno-gospodarski in politični. Pred vsemi je pa »list ob nastopu škofovske službe«.

Gospod urednik, župnik Mih. Lendovšek, ki je izdal že 4 knjige »Slomškovih zbranih spisov«, napisal je živahen »Predgovor«, v katerem je spise in govore pokojnega vladike boljše pripočil, nego bi jih mi tukaj mogli. Torej lahko le zahvalo izrečemo nabiratelju in odboru družbinemu za to lepo knjigo. In radi sklepamo to poročilo z lepimi besedami g. urednika samega: »Gotovo bode družba sv. Mohorja, ta najzlahtnejša sadika najrodoljubnejšega kneza in vladike, v dōbi svojega splošnega razvoja in priznanja izkazala na najlepší način hvaležnost in spoštovanje do duševnega svojega ustanovnika, če z izdajo njegovih dragocenih spisov doseže to, da postane sčasoma ves Slomšek, vsa njegova slovstvena zapuščina — lastnina celega naroda slovenskega. — Ko bomo obhajali meseca novembra leta 1900 Slomškovega rojstva prvo stoletnico, bo menda to veljavno delo dogotovljeno, in naš preljubljeni Anton Martin Slomšek znova rojen — v srcih vedno mu hvaležnega naroda slovenskega. Takrat bode tudi najprimernejši čas, da družba izda nov, za prosto ljudstvo spisani životopis Antona Martina Slomška.«

»Drobtinice XXIV. letnik.« Uredil dr. Fr. Lampe. Založila Katoliška družba za Kranjsko. V Ljubljani 1890. Str. 200. Cena broš. izt. 70 kr., trdo vez. 80 kr. Po pošti 10 kr. več. Dobiva se

pri predsedniku »Katoliške družbe« in po knjigarnah. Posvečene so Drobtinice »visokorodnemu gospodu Andreju baronu Winklerju, c. kr. deželnemu predsedniku kranjskemu itd. v spomin desetletnice njegovega predsedništva«. — Vsebina je ta-le: A. Nabožni del: Duh sv. Frančiška Saleskega. (Str. 3.—80.) B. Življenjepisi: Dr. Jakob Maksimilijan Stepišnik, knezoškof lavantinski. (Str. 83.—99.) Spisal Jernej Voh, župnik. Andrej baron Winkler, c. kr. deželni predsednik kranjski. (Str. 101.—113.) Spisal Ivan Lavrenčič. Karol Tedeschi, župnik. (Str. 115.—146.) Spisal Matija Mrak, kapelan. Jožef Škof, pobožen kmet. (Str. 147.—162.) Spisal Matej Ražun. C. Raznoterosti: Tri ure v Vatikanu. (Potopisni spomini rimskega romarja. Str. 165. do 170.) Rožnovenska Mati Božja v Pompejih. (Str. 170.—173.) Poučne dogodbe. (Str. 174.—184.). Pesmi (str. 184.—192.), med katerimi se odlikujeta: »Cerkvene himne kraljici presv. rožnega venca«, poslovenil J. Bilc, in pa R. Silvestra spev: »Križec«, ki popisuje mično dogodbo v pesniški obliki.

Knjiga ima sliko Marijanišča na kartonu in štiri druge slike, kakor škofa Stepišnika, barona Winklerja in župnika Tedeschija.

Ker je urednik tega lista uredil in izdal ta letnik, ne moremo objaviti nikake ocene, ampak le prosimo ob tej priliki blagovoljne podpore. Življenjepisi, poučni spisi, dogodbe, vzgledi, pesmi — vse nam bode ustrezalo, ako bode le vsebina res dobra.

»J. Giontinijeva knjižnica za otroke.«

Nismo še skoro imeli v rokah kaj tako primerne in lepega iz slovstva, namenjenega mladini, kakor je zbirka malih zvežčičev z navedenim imenom. V trdem zavitku ponuja izdajatelj ali bolje založnik 12 povestic, katerih vsaka je v malem, mehko vezanem 6 listov obsežnem zvezku. Prvi list ima naslov, a h krati je (z zadnjim) list za zavitek. Povestice so pa te-le: 1. Božje oko hdi. 2. Ne bodi radoveden. 3. Jurijče in Zorka. 4. Ne vódi nas v skušnjavo! 5. Vihar na morji. 6. Lehkomiselna prijateljca. 7. Otroci v gozdu. 8. Ivan Hromec. 9. Ubožni Tonče. 10. Soseđa. 11. Uboga družina. 12. Mati in sin. In kako so mične te pripovedke ter h krati poučne! Otrok naj bi jih čital in zopet čital. A kar je povesticam v velik prid, je to, da imajo čedne barvene slike: vsaka jih ima po šest. Zato menim, da ne morejo stariši kupiti boljšega darila za Miklavža, ali za božič, ali za god otrokom, kakor je ta knjižica za otroke. Jezik je lep, jako pravilen. Škoda, da ne poznamo pisatelja! Želimo le še to, da bi se ta zbirka kmalu pomnožila, jako pomnožila in da bi gospod pisatelj ali urednik hotel malo bolj poudarjati to, kar je posebej katoliško, n. pr. o Materi Božji, o svetnikih, angelju varihu. Ne dvomim potem, da bode tudi gmotni uspeh poveljen.

»Božič pridnim otrokom.« Slovenski mladini poklonil Alojzij Vaka. Leto prvo, Maribor 1890. Izdal in založil pisatelj. Tisk tiskarne sv. Cirila v Mariboru. 12°. Str. 48. Cena s poštnino vred 15 kr. Dobiva se pri pisatelju pri

sv. Ani v Slovenskih goricah, p. Št. Lenart na Štajarskem. — Dasi imamo takih zbirk že precej, vendar upam, da to ne bode poslednja po svoji vrednosti med njimi. Povem namreč naravnost, da sem v knjižici več dobil, nego sem pričakoval. Kako prijetno pripovedovanje, kako blažilen verski duh in naposled, kako čist in pravilen jezik! Vidi se, da je bila knjižica tudi v rokah spretnega jezikoslovca. Da, tako je prav! Ako namerava gospod pisatelj tako ravnati i nadalje, potem pozdravljamo z veseljem »Leto prvo«. Ker je gospod pisatelj zaradi svoje bolehnosti tudi v gmotnih sitnostih, želimo, da bi se knjižica dobro razprodala.

HRVATSKO SLOVSTVO.

Knjige sv. Jeronima za leto 1890.

(Dalje)

Oglejmo si sedaj čvetero društvenih knjig za leto 1890.

I. »Danica, koledar i letopis društva svetog jeronimskoga za g. 1891.« — 8°. Str. 192. Cena 25 kr. — »Danica« za l. 1891. ne zaostaja pravič za poprejšnjimi. Poleg običnega koledarja in letopisa se vrsti zabavno-poučni del. Tu sta življenjepisa dveh odličnih društvenih dobrotnikov, kanonika A. Veberja in reškega župnika J. Fiamina, potem pa opisa mest Spleta in Travnika z lepimi slikami. Jako primeren in poučen za katoliške Hrvate je pa spis: »Katoličke misije« (str. 88.—117.), kateri bode zanimal marsikoga in mu pokazal plodno in neumorno delovanje katoliške cerkve. Posebno ugajal bode vinorejcem sestavek M. Dudana: »Neprijatelji i bolesti vinove loze« (str. 117.—139.), prav sedaj, ko je udarilo toliko sovražnikov na plemenito vinsko trto. V spisu: »Otče naš!« se pojasnjuje vsaka izmed sedmero prošnj z mično in vspešno dogodbico. Potem sledé: »Kako se pravi oporuka«, »Što se u svietu zbiló«, »Gospodarske sitnice«, »Smješice«, »Kakvo će biti vrijeme g. 1891.« in »Sajmovi«. — Vsebina je torej jako raznovrstna in primerua, pa ni zato čudno, da se »Danica« tako priljubila Hrvatom. Dasi jej ne morem ničesar oponašati, svetoval bi vendar, da se »Danici« posveti še več truda, da se poveča in olepša po vsebini, po obliki in zunanji obleki, morda bi potem povsem izpodrinila razne druge koledarje, kateri trosijo med narod neslane šale in slike.

II. »Grof Borovački i Jelka Večevićeva.« (Angjeo obitelji Borovačke) Napisao Josip Zorić, župnik prozorski. — 8°. Str. 308. Cena 50 kr. — Priznati moram, da me je srčno razveselila ta knjižica, saj sem že tolikrat želel in pisal, da dajmo narodu najpopreje zdrave, poštene zabave, da mu omili knjiga, a potem še le kaj drugega. Dopustite mi torej, da spregovorim malo obširneje o tej knjigi. Oglejmo si najpopreje njeno vsebino.

Koncem minolega stoletja je živel dosti siromašno v mali dolinici, v prijetni samotni na podnožju gozdnate zagrebske goré Branko Ve-